

الانحراف في الأمة الإسلامية عن الصراط المستقيم

انحراف در امت اسلامی از راه راست

قال تعالى: بسم الله الرحمن الرحيم (الم * أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ * وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ * أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ * مَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ * وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ) [471].

حق تعالی می فرماید: به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان، ((الف، لام، میم، * آیا مردم پنداشته‌اند که چون گویند ایمان آوردیم، رها می‌شوند و آزموده نمی‌گردند؟ * به یقین کسانی را که پیش از آنها بودند آزمودیم، تا خداوند کسانی را که راست گفته‌اند معلوم دارد و دروغ‌گویان را معلوم بدارد * آیا آنان که مرتکب کارهای ناپسند می‌شوند پنداشته‌اند بر ما پیشی می‌گیرند؟ چه بد داوری می‌کنند! * هر کس به دیدار خدا امید می‌دارد بداند که وعده‌ی خدا آمدنی است، و او شنوای دانا است * هر کس که جهاد کند، قطعاً به سود خود کرده، زیرا خدا از همه‌ی جهانیان بی‌نیاز است) [472].

الانحراف عن الصراط المستقيم وقع حتماً في الأمة الإسلامية، سواء في العقائد أو الأحكام الشرعية: (سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا) [473]، (لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ) [474].

انحراف از راه راست (صراط مستقیم) به طور حتم در امت اسلامی - چه در عقاید و چه در احکام- صورت گرفته: (این سنت خداوند است که از پیش چنین بوده، و در سنت خدا دگرگونی نخواهی یافت) و «لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ» [475] (که قطعاً به حالی پس از حالی دیگر، برخواید نشست) [476].

وقال رسول الله : (والذي نفسي بيده لتركبن سنن من كان قبلكم حذو النعل بالنعل والقذة بالقذة، حتى لا تخطئون طريقهم ولا يخطئكم سنة بني إسرائيل) [477].
رسول خدا (ص) می فرماید: (قسم به آنکه جانم در دست او است، دنباله روی سنت‌هایی پیش از خود خواهید بود؛ قدم به قدم و بدون هیچ انحرافی از راه و روش آنها جدا نمی شوید و سنت‌های بنی اسرائیل نیز از شما جدا نمی گردد) [478].

والمستفاد من الروايات أنّ أول ما سيقوم به المهدي (ع) عند ظهوره وقيامه هو تعديل هذا الانحراف، وإعادة الأمة إلى جادة الصراط المستقيم، وإعادة الإسلام غضاً طرياً كما كان في عهد رسول الله ، بعد أن حرّفه أئمة الضلال السامريون.
از این روایات چنین برداشت می شود، اولین کاری که امام مهدی (ع) هنگام ظهور و اقدام به انجامش می رساند، اصلاح این انحراف، بازگردانیدن امت به «صراط المستقیم» (راه راست) و بازگردانیدن اسلام به همان شکل تر و تازه‌ی نخستین همان گونه که در زمان رسول خدا (ص) بود می باشد؛ آن هم پس از آنکه پیشوایان و سامری‌های گمراه آن را منحرف کرده‌اند.

عن أبي بصير، قال: قال الإمام الصادق (ع): (الإسلام بدأ غريباً وسيعود غريباً كما بدأ فطوبى للغرباء. فقلت: اشرح لي هذا أصلحك الله. فقال (ع): يستأنف الداعي منّا دعاءً جديداً كما دعا رسول الله) [479].
از ابو بصیر روایت شده است: امام صادق (ع) فرمود: «اسلام غریبانه آغاز شد و همان گونه که آغاز شد، غریبانه باز خواهد گشت، پس خوشا به حال غریبان». به او گفتم: خدا تو را به صلاح برساند، این را برای من تشریح فرما! پس امام (ع) فرمود: «دعوت‌کننده‌ای از ما، دعوتی جدید می نماید همان گونه که رسول الله (ص) دعوتی جدید نمود» [480].

وعن الصادق (ع)، قال: (يصنع - أي القائم - ما صنع رسول الله ، يهدم ما كان قبله كما هدم رسول الله أمر الجاهلية، يستأنف الإسلام جديداً) [481].
از امام صادق روایت شده است (ع) که فرمود: «او یعنی قائم- همان می کند که رسول خدا انجام داد؛ همانند رسول خدا (ص) آنچه پیش از خودش بوده را ویران، و اسلامی جدید را پایه گذاری می کند» [482].

وعن ابن عطاء، قال: (سألت أبا جعفر الباقر (ع) فقلت: إذا قام القائم (ع) بأي سيرة يسير في الناس؟ فقال (ع): يهدم ما قبله كما صنع رسول الله ، يستأنف الإسلام جديداً) [483].
از ابن عطا روایت شده است: از امام باقر (ع) پرسیدم: هنگامی که قائم قیام کند به کدامین سیره و روش در بین مردم حکم می راند؟ فرمود: «همانند رسول خدا (ص) آنچه پیش از خودش بوده را ویران، و اسلامی جدید را پایه گذاری می کند» [484].

عن الباقر (ع)، قال: (إذا قام قائمنا دعا الناس إلى أمر جديد كما دعا رسول الله ، وإنّ الإسلام بدأ غريباً وسيعود غريباً كما بدأ، فطوبى للغرباء) [485].
از امام باقر (ع) روایت شده است که فرمود: «هنگامی که قائم ما قیام کند، به امری جدید فرامی خواند، همان طور که رسول خدا (ص) چنین کرد؛ و اینکه اسلام، غریبانه آغاز شد و همان طور که آغاز شده بود، غریبانه بازخواهد گشت؛ پس خوشا بر غریبان» [486].

وربما يُظنّ إنّ الانحراف طال السُّنَّة فقط، باعتبارهم تركوا التمسك بآل النبي الأئمة الاثني عشر ، مما أدى بهم في النتيجة إلى الانحراف سواء في العقائد أو الأحكام، ولكن الحقيقة إنّ الأحاديث الواردة عن أهل بيت النبوة صلوات الله عليهم دالة على أنّ الانحراف يطال الجميع قبل قيام الإمام المهدي (ع)، كما أنّ الخلافات

في العقائد وفي الأحكام الشرعية وفي طرق استنباط الأحكام الشرعية بين علماء المسلمين سواء بين السنة والشيعة، أو بين علماء كل فرقة أنفسهم دالة على ذلك. شاید چنین برداشت شود که انحراف فقط بر اهل سنت جاری شده است؛ چرا که آنها به دلیل ترک گفتن تمسک به آل پیامبر، امامان دوازده‌گانه (علیهم السلام)، در نهایت به انحراف کشیده شدند، چه در عقاید و چه در احکام؛ اما حقیقت آن است که احادیث وارد شده از اهل بیت نبوت که سلام و صلوات خدا بر ایشان باد، چنین دلالت دارند که پیش از قیام مهدی (ع) این انحراف بر همه عارض و به درازا کشیده شده است؛ همان طور که (هم‌اکنون) اختلافات در عقاید و احکام شرعی و در راه و روش‌های استنباط احکام شرعی بین علمای مسلمین، چه شیعه و چه سنی، یا بین علمای هر فرقه و گروه، گواه چنین مطلبی می‌باشد.

ولهذا فمن الضروري أن نعرف الأمور التي وقع فيها خلاف بين علماء المسلمين ولو بشكل موجز، لكي لا نقع غداً عند ظهور الإمام المهدي (ع) فريسة سهلة لأحد أئمة الضلال السامريين، فيصيرنا - بسبب جهلنا للحقائق - أعداء للإمام المهدي (ع) ونحن نظن أننا على الصراط المستقيم وأننا نحسن صنعا، ولهذا فسأحاول عرض بعض هذه الأمور وبشكل موجز، وربما مجمل في بعض الأحيان ومن الله التوفيق.

از همین رو، ضروری است مواردی که در آنها بین علمای مسلمین اختلافی واقع شده است را - هر چند به طور خلاصه و مختصر - بشناسیم تا هنگام ظهور امام مهدی (ع) شکاری سهل و آسان برای یکی از سامری‌های پیشوای گمراهی نشویم، که در نهایت به علت جهل و نادانی ما از حقایق، این موضوع ما را به دشمنی با امام مهدی (ع) نکشاند، در حالی که خود بر این گمان باشیم که بر صراط مستقیم و جاده‌ی صواب هستیم و جانب حق را اختیار کرده‌ایم. به همین

جهت، سعی خواهیم نمود برخی از این امور را به شکلی موجز و مختصر و در
پاره‌ای موارد، کلی، بیان کنیم. ومن الله التوفیق.

* * *

العنكبوت : 1 - 6.

- [472] - عنكبوت: 1 تا 6.
- [473] - الفتح : 23.
- [474] - الانشقاق : 19.
- [475] - انشقاق: 19.
- [476] - فتح: 23.
- [477] - تفسیر العیاشی: ج 1 ص 304، تفسیر الصافی: ج 2 ص 26، بحار الأنوار: ج 13 ص 180.
- [478] - تفسیر عیاشی: ج 1 ص 304 ؛ تفسیر صافی: ج 2 ص 26 ؛ بحار الانوار: ج 13 ص 180.
- [479] - تفسیر العیاشی: ج 2 ص 303، غیبة النعمانی: ص 337، بحار الأنوار: ج 52 ص 366.
- [480] - تفسیر عیاشی: ج 2 ص 303 ؛ غیبة نعمانی: ص 736 ؛ بحار الانوار: ج 52 ص 366.
- [481] - غیبة النعمانی: ص 236 باختلاف یسیر جداً، بحار الأنوار: ج 52 ص 353.
- [482] - غیبة نعمانی: ص 638، و با اختلاف بسیار کمی: بحار الانوار: ج 52 ص 353.
- [483] - غیبة النعمانی: ص 238، بحار الأنوار: ج 52 ص 354.
- [484] - غیبة نعمانی: ص 238 ؛ بحار الانوار: ج 52 ص 354.
- [485] - غیبة النعمانی: ص 336، بحار الأنوار: ج 52 ص 366.
- [486] - غیبة نعمانی: ص 336 ؛ بحار الانوار: ج 52 ص 366.